

– Oči so velike, posebno v primerjavi s kmečko lastovko. Tudi okrog oči je rjasto obarvana.

– Terciarna peresa so belo (svetlo) obrobljena, kot na primer pri mladostni mestni lastovki in breguljki.

– Noge so črne in kratke, rep je globoko škarjast.

– Zamahi peruti so v letu videti nekako počasnejši in močnejši.

V ornitološki literaturi sem zasledil, da je bila rdeča lastovka v družbi kmečkih in mestnih lastovk opažena na preletu tudi v ornitološkem rezervatu Crna mlaka pri Jastrebarskem (Gjetvaj et al. 1983), iz česar lahko sklepamo, da se na selitvi pogosto zadržuje v jati z ostalimi vrstami lastovk.

Po Matvejevu et al. (1973) rdeča lastovka v Sloveniji ne gnezdi. Ujeti primerki v Sečovljah pa predstavljajo prvi znani podatek o pojavljanju te vrste v Sloveniji.

Literatura

GJETVAJ B., D. KIRINČIĆ (1983): Kratke bilješke, *Larus* 33–35/205, Zagreb.

MATVEJEV S. D., V. VASIĆ (1973): *Catalogus faunae Jugoslaviae. Aves IV/3*, SAZU, Ljubljana.

SVENSSON L. (1984): *Identification Guide to European Passerines*. Naturhistoriska Riksmuseet Stockholm.

Summary

During swallow trapping in reeds at the Sečovlje salines a specimen of Red-rumped Swallow was caught on August 10th, 1988, representing the first data about the occurrence of this species in Slovenia. It seems likely that the appearance of this swallow species is connected with breeding of this bird in the Italian province of Friuli, although the caught specimen cannot be attributed to the nest, described in the contribution written by D. Ota.

Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

Gnezditev rdeče lastovke *Hirundo daurica* v dolini Glinščice pri Trstu Breeding of Red-rumped Swallow *Hirundo daurica* in the Glinščica Valley near Trieste

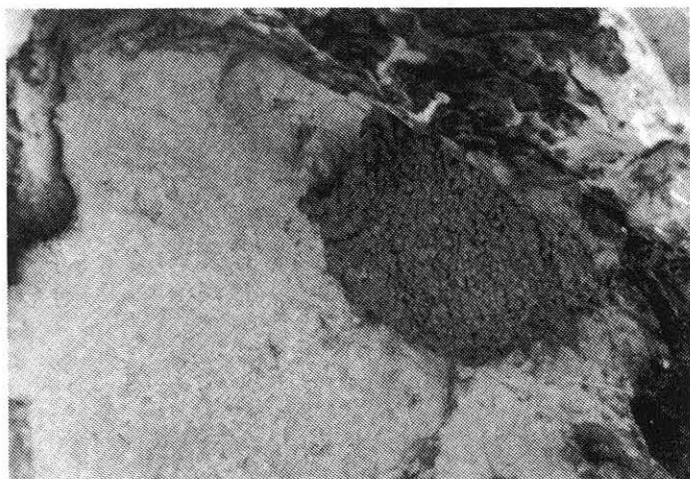
DAMJANA OTA

Rdečo lastovko štejemo med indoafriške vrste. Razširjena je v južnem in vzhodnem Palearktiku, Indiji, Sri Lanki in vzhodni Afriki. V Evropi so posamezne osebkke opazovali po vsej celini, gnezdi pa le v Sredozemlju, in sicer v Španiji, Maroku, Turčiji in Grčiji (Cramp and Simmons, 1988). V zadnjih 20 letih pa je rdeča lastovka precej razširila svoj gnezditveni areal. Razširila se je v Jugoslaviji, Bolgariji in Romuniji (Obratil, 1982). V južni Franciji je prvič gnezdila leta 1963. V južni Italiji so prvič našli gnezda na Garganu leta 1963, pozneje pa še na otoku Elba. V severni Italiji je gnezdila v Piemontu in v deželi Emilia-Romagna (Genero, 1983).

V Furlaniji-Juljski krajini so prvič našli gnezdo pri Vidmu leta 1982, kjer so v mesecu oktobru opazovali par rdečih lastovk, ki so hranile mladiče. Ptice so pozneje izginile in ni znano, če je bilo leglo zapuščeno zaradi ohladitve ali če so mladiči srečno vzleteli (Genero, 1983). Za Slovenijo ni podatkov na razpolago ne o opazovanju posameznih osebkov ne o gnezditvi (Matvejev, 1976).

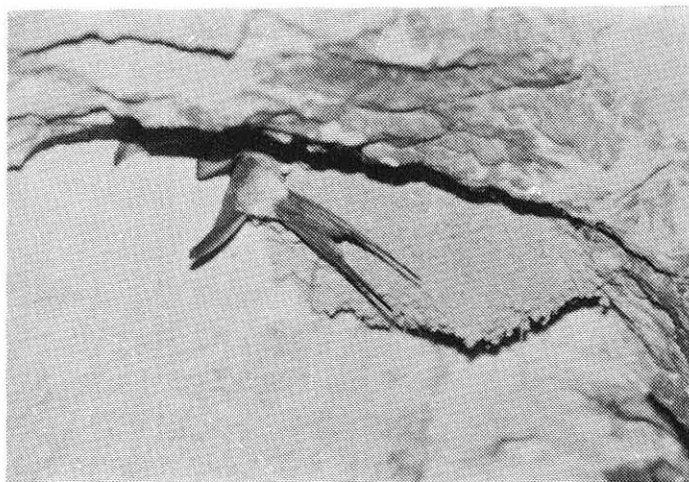
V dolini Glinščice so bile prve rdeče lastovke opažene spomladi 1987, a je videti, da niso gnezdile (Benussi, ustno). V letu 1988 pa so bile opažene v mesecu maju (Benussi, ustno), gnezdile pa so mesec pozneje.

Dolina Glinščice je ozka skalnata dolina, vzhodno od Trsta, ki se vije kot razpoka med bazoviško in socerbsko planoto. Globoka je približno 400 metrov, na dnu pa teče potok Glinščica. Pobočja doline so strma in skalnata, z obsežnimi melišči in stenami, primernimi za plezanje. Je pomembna izletniška točka za Tržačane, še posebej v spomladanskih mesecih, ko morje še ni dovolj toplo za kopanje. V sončnih nedeljah se v dolini zbere na tisoče sprehajalcev, skalnate stene pa so polne alpinistov. V takih dnevih je težko opazovati živali v dolini Glinščice, ker se umaknejo drugam.

Gnezdo rdeče lastovke, Glinščica, julij 1988 (J. Kovačič)

Red-rumped Swallow nest, at Glinščica on July 1988 (J. Kovačič)

Rdeča lastovka pri gnezdu, Glinščica, julij 1988 (J. Kovačič)

Red-rumped Swallow at nest, at Glinščica on July 1988 (J. Kovačič)

V nedeljo 19. junija 1988 pa je bilo oblačno in deževno vreme in sem se zato napotila v dolino Glinščice, ker sem vedela, da ne bo tam hrupnih in glasnih sprehajalcev. Z opuščene železniške trase sem opazovala jato hudournikov (*Apus apus*) in sem med njimi opazila tudi ptice s škarjastim repom. Najprej sem pomislila na kmečke lastovke, a te ponavadi ne lovijo tako daleč od vasi, kjer gnezdiyo. Zato sem jih začela opazovati bolj pozorno in zagledala sem bel madež na hrbtni strani. Po tem znaku sem jih določila za rdeče lastovke *Hirundo daurica*. Tisti dan sem opazila več primerkov te vrste, najmanj 4, v naslednjih tednih pa se je pojavljal le en par.

Dve rdeči lastovki sta stalno letali v manjši spodmol ob vznožju Stene, kjer je tudi najdaljša alpinistična smer v dolini Glinščice. Povzpela sem se do spodmola in tam našla gnezdo v gradnji.

V spodmol sem se vrnila 24. junija in našla dokončano gnezdo.

Gnezdo je bilo zaprtega tipa s cevastim vhomom in je bilo zgrajeno na notranji strani zunanjega roba spodmola, tako da je bilo skrito pred očmi mimoidočih. Bilo je 180 cm od tal, dolgo 25 cm, široko 20 cm, visoko pa 15 cm. Cevast vhod je bil dolg 9 cm, širok 8 cm, visok pa 6 cm. Gnezdo je bilo sezidano iz blata, v notranjosti pa sem pozneje našla travo, peresa in puh.

Gnezdeči par rdeče lastovke sem opazovala skupaj z dvema kolegoma. Opazovali smo ju z vrha stene navzdol. Med obdobjem valjenja se je največkrat pojavljala le ena lastovka, medtem ko je druga valila v gnezdu.

Med našimi opazovanji smo opazili prav zanimivo interspecifično vedenje med rdečo lastovko in mestno lastovko. V dolino so vsak dan proti večeru prihajale jate mestnih lastovk *Delichon urbica* in hudournikov *Apus apus*. Ko je priletela mimo ena rdeča lastovka, so jo mestne lastovke začele preganjati in loviti. 3 ali 4 mestne lastovke

so obdale večjo in počasnejšo rdečo lastovko ter letele okrog nje tako, da so ji jemale zrak izpod peruti, kot to npr. delajo vrane s kanjo. Na ta način je postal let rdeče lastovke nestabilen. Včasih je priletela še druga rdeča lastovka in so mestne lastovke začele preganjati tudi njo. Preganjanja so se nadaljevala do mraka in so se ponavljala vsak dan. Nikoli pa nismo opazili podobnih vedenj med rdečo lastovko in hudourniki.

Težko si je razlagati tako vedenje, kajti v našem primeru je izključena tako kompeticija zaradi prehrane kot kompeticija zaradi gnezditvenega teritorija, ker mestne lastovke ne gnezdi v dolini Glinščice. Ena možnost je, da sta si vrsti kompetitivni nekje drugje, npr. v južnih krajih, kjer prezimujeta skupaj, in se ista vedenja potem pojavljajo tudi pri nas, kjer navidezno ni direktnih vzrokov za tako vedenje. V Španiji so opazovali rdečo lastovko, ko je branila svoj gnezditveni teritorij pred ostalimi rdečimi lastovkami in pred drugimi vrstami iz družine lastovk. Najostrejša je rdeča lastovka napadala mestno lastovko (Cramp and Simmons, 1988).

Silhueta rdeče lastovke, Glinščica, julij 1988 (J. Kovačič)

Red-rumped Swallow silhouet, at Glinščica on July 1988 (J. Kovačič)

Zemljepisni položaj gnezdišča ● in ulova ● rdeče lastovke

Geographical position of nesting site ● and trapping ● of Red-rumped Swallow

Menimo, da so se mladiči izvalili okrog 20. julija. V bližino gnezda smo nekaj dni prej postavili šotor, ker smo želeli fotografirati rdečo lastovko na gnezdu. Iz šotora je bilo mogoče opazovati lastovke pri hranjenju mladičev. Lastovki sta prihajali na gnezdo vedno skupaj, Cramp in Simmons pa opisujeta, da prihajata lastovki ločeno. Ko sta se gnezdu približevali, sta se vedno značilno oglašali. Sprva sta kar obe lastovki leteli v gnezdo. Pozneje, ko so mladiči malo zrasli, je le ena lastovka letela v gnezdo, druga pa je priletela v gnezdo šele, ko je prva odšla.

V jutranjih urah sta prihajali na gnezdo vsakih 5–10 minut. Po 12. uri pa sta prileteli na gnezdo poredkoma, vsake pol ure. Nismo imeli podatkov o prehranjevanju mladičev v popoldanskem času, ker smo zaradi vročine zapuščali šotor pred poldnevom. Nekajkrat smo obiskali gnezdo tudi proti večeru, a nismo nikoli opazili, da bi rdeči lastovki takrat nosili hrano mladičem.

Hrano sta nabirali na planoti za Steno, v bližini vasi Draga, skupaj s kmečkimi lastovkami, ki so gnezdile v vasi.

Mladiči so zleteli iz gnezda v torek 9. avgusta 1988. Odrasli rdeči lastovki sta leteli pred gnezdом in se oglašali. Tudi mladiči v gnezdоu so se začeli oglašati in po nekaj minutah so eden za drugim zapustili gnezdо. Postavili so se na bližnji grm, kjer sta jih starša hranila. V naslednjih dneh smo opazovali lastovke z mladiči, ki so se spreletavali po dolini. Zvečer pa so se ena za drugo spet vračale v gnezdо, kjer so prenočevale.

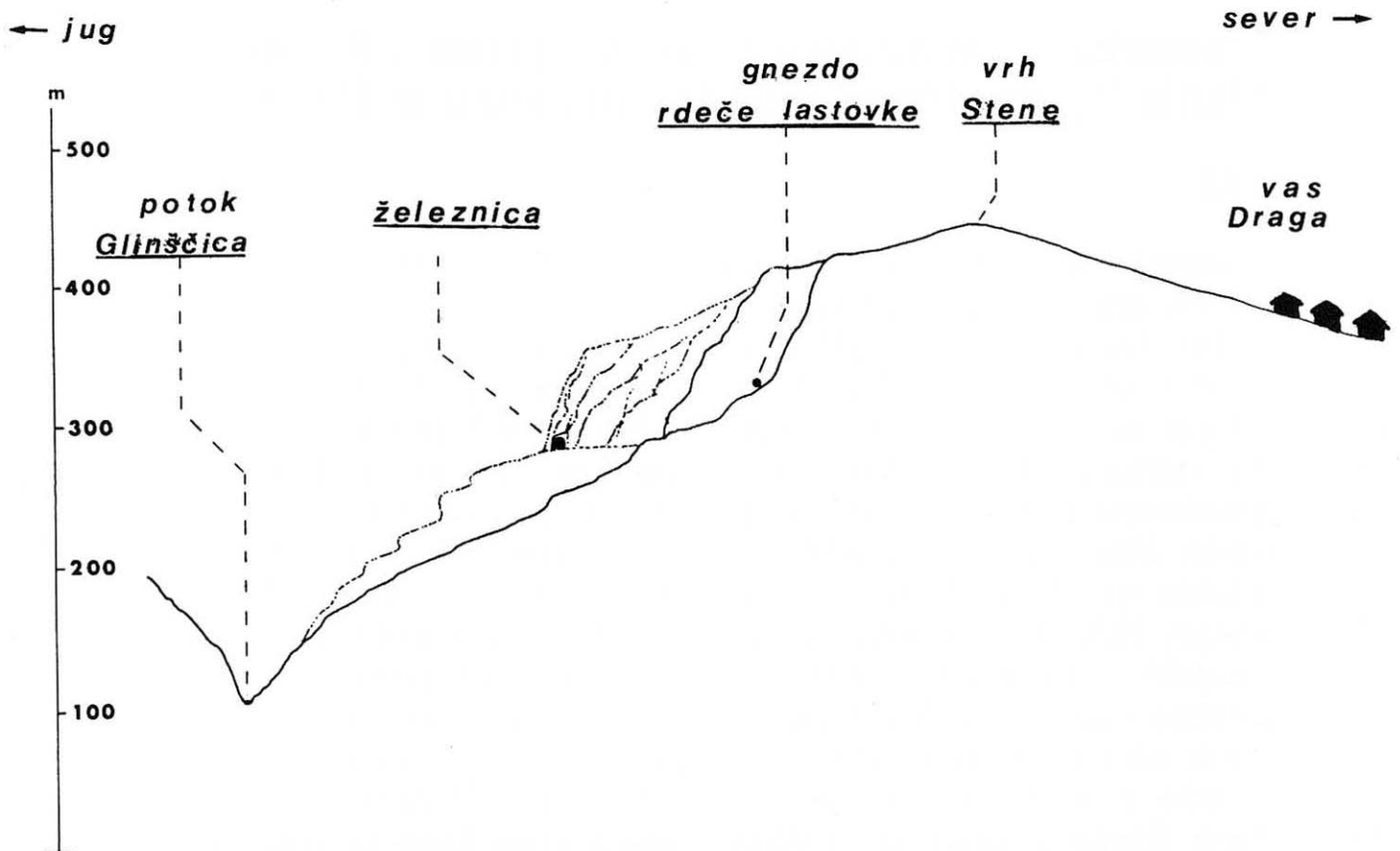
Zadnjič smo gnezdо obiskali 12. avgusta zvečer. Odrasli rdeči lastovki sta se z mladiči spreletavali v bližini gnezdišča in jih hranili v zraku. V mraku pa so najprej mladiči in nato odrasli poleteli v gnezdо, kjer so vsi skupaj prenočevali. Po podatkih drugih opazovalcev so se rdeče lastovke zadrževale v dolini Glinščice še 29. avgusta 1988.

Glede na to, da iz podatkov iz prejšnjih let ne moremo zanesljivo sklepati, ali je omenjena vrsta v Furlaniji-Juljski krajini že prej gnezdila ali ne, predstavlja gnezditev rdeče lastovke v dolini Glinščice pri Trstu drugo potrjeno in prvo uspešno gnezditev te vrste za deželo Furlanijo-Juljsko krajino.

Matvejev je predvidel (Matvejev 1976) širjenje njenega areala vzdolž jadranskega primorja, kar se je delno že uresničilo (Vasić, Matvejev, Ham 1960), dodatno pa to potrjuje tudi tu opisano odkritje (op. ured.).

Zahvala

Zahvaljujem se kolegom Janku Kovačiču, Žarku Šucu in Andreju Vodopivcu za pomoč pri opazovanju in fotografiranju rdeče lastovke na gnezdоu.

Desni profil doline Glinščice (D. Ota)
Right profil of the Glinščica Valley (D. Ota)

Literatura

CRAMP, S., SIMMONS, K. E. L. (1988): Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Volume V, 278–286.

GENERO, F., (1983): La rondine rossiccia *Hirundo daurica* nidifica in Friuli. Riv. ital. Orn., Milano, 53: 77–79.

MATVEJEV, S. D. (1976): Pregled faune ptica Balkanskog poluostrva. – Srpska akad. nauka i umetn. Monografija 491, pp 1–365. Beograd.

OBRATIL, S. (1982): Areal lastavice pečinske, *Hirundo daurica rufula* Temn. u SR Bosni i Hercegovini. Glasnik zemaljskog Muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu. 21: 173–182.

VASIĆ, V., MATVEJEV S., HAM, I. (1980): Savremeni areal daurske laste *Hirundo daurica* Temn. u SR Srbiji i susednim zemljama. – Zbornik radova o fauni SR Srbije I, SANU knj. 1, pp 85–100, Beograd.

Damjana Ota, Zihherlova 4, 61000 Ljubljana

Summary

At Glinščica, the narrow valley east of Trieste on the very Yugoslav-Italian border, being a popular visiting spot by the inhabitants of Trieste, a pair of Red-rumped Swallows was breeding in 1988. As far as the province of Friuli is concerned, a breeding Red-rumped Swallow was observed already in 1983 at Udine (when feeding the young in its nest still in October). Specimens of this species were for the first time observed in the Glinščica Valley in 1987, although they did not breed at the time. In 1988 four specimens were seen at first, but later it was established that only one pair was breeding there. The nest was built under an overhanging rock, approx. 180 cm above the ground. The young left the nest on August 9th, and the family remained in the valley until August 25th. At that time an interesting competition was reported by some observers: the pair of Red-rumped Swallows was constantly attacked by House Martins, but was allowed to fly unmolested through the flock of Swifts.

Skalna lastovka *Ptyonoprogne rupestris* gnezdi v Sloveniji Crag Martin *Ptyonoprogne rupestris* breeding in Slovenia

DARE ŠERE

Skalna lastovka *Ptyonoprogne rupestris* (Scopoli 1769) gnezdi v deželah južne in delno srednje Evrope, v severni Afriki in prek Turčije in centralne Azije, Himalaje tja do Mandžurije na vzhodu (Cramp in Simmons 1988, Harrison 1982). V Jugoslaviji je znana gnezditvena razširjenost od planinskih predelov Makedonije do Plitvičkih jezer in Velebita na zahodu (Matvejev/Vasić 1973, Matvejev 1976). Iz novejšega časa pa so novi podatki o geografski razširjenosti skalne lastovke v Jugoslaviji (Vasić 1985).

V Sloveniji sta bila znana le dva nepopolna podatka o skalni lastovki, prvi iz knjige Ptice Slovenije, drugi iz ornitološkega atlasa Slovenije: leta 1979 je bil par teh lastovk opazovan v primernem gnezdi-

tvenem prebivališču v Lomu pri Mežici (vir OAS).

»Pri nas je bila ugotovljena ob progi Bohinj-Gorica (P. B.)« (Krečič/Šušteršič 1963). Novejši podatki o pojavljanju skalne lastovke v Sloveniji pa izvirajo iz časa selitve oz. preleta (Geister 1983, Grošelj 1980 in 1987, Šere 1984). V predlogu rdečega seznama ptičev Slovenije (Gregori, Matvejev 1987) je skalna lastovka uvrščena v kategorijo nezadostno poznane vrste.

V sosednji Italiji gnezdi skalna lastovka na sami meji s Slovenijo (Bricchetti 1978, Vasić 1985). Po začasnih podatkih ornitološkega atlasa Italije pa skalna lastovka gnezdi samo v enem mejnem kvadratu s Slovenijo (Cambi in Niederfriniger 1983). Ravno